

CAPITOLUL IV

„FONDUL SECRET“ DUPĂ DECEMBRIE 1989

Percepute ca un moment de schimbări radicale în societatea românească, evenimentele din decembrie 1989 au reverberat și în zona bibliotecii, unde recuperarea cărților din perimetrul concentraționar al secretului a fost una dintre tentațiile cele mai pregnante, cu un impact pe măsură, asupra unei mentalități frustrate în planul cunoașterii zonei prohibite și care plana, la început, emoțional, între curiozitate și iconoclastm.

Fervoarea dinamitării secretului - evaluat ca unul din instrumentele diabolice prin care regimul comunist a parazitat o instituție publică ce ar fi trebuit să revendice virtual prin mansuetudine și prin refugiul atât de căutat în lectură - a determinat acțiunea unui grup de bibliotecari care au asaltat, în ianuarie 1990, sub semnul unui eroism contaminat de momentele din decembrie 1989, depozitele fondului secret, pentru a scoate câteva publicații interzise și a le prezenta într-o expoziție de carte, ce a avut o audiență inedită în rândul vizitatorilor. A fost, fără îndoială, o manifestare fără echivoc de a conștientiza necesitatea unei acțiuni sistematice de reintroducere în circuitul lecturii publice a fondului S. Eficiența și finalizarea unei astfel de acțiuni trebuie raportată în mod direct la complexitatea și dimensiunile construcției fondului S, la dificultățile inerente încorporate într-o activitate ce trebuie să se desfășoare într-un interval de timp cât mai scurt. Fără existența unei inițiative naționale, venite dinspre instituția centrală

a administrației bibliotecilor (Ministerul Învățământului), care, cel puțin în mod formal, urma să exprime o echivalență cu întregul cortegiu de strategii și acțiuni din anii comunismului privind constituirea fondului S, inițiativele trebuiau elaborate la nivelul fiecărei biblioteci.

Plasată în fața unor imperative de dezvoltare, de adecvare a funcțiilor la standardele contemporane privind prelucrarea și regăsirea informației prin carte, biblioteca urma ca în cazul fondului S, să procedeze paralel și la o retroconversie a informației ocultate în zona interdicțională.

În luna ianuarie 1990, în Biblioteca Centrală Universitară a început transferul cărților din colectivul 5 (colectiv special însărcinat cu depozitarea cărților interzise) la colectivele aferente depozitului cu circulație liberă, precum și distribuirea cărților secrete centralizate spre filialele de facultăți. Ritmicitatea trecerii lor s-a făcut în funcție de sarcinile curente ale bibliotecii. Raportat la tematica cărților trecute în circulație liberă, procesele verbale de transfer evidențiază în ordine cronologică cărți din domeniul psihologiei și parapsihologiei, precum și autori de literatură, critică literară, istorie, contemporani din emigrația românească: I. Caraion, Vlad Georgescu, P. Chihaia, V. Mănuceanu, E. Mursachi, B. Arghezi, Gh. Melinescu, D. Tudoran, V. Nemoianu, M. Călinescu, V. I. Stoichiță, Bodor Pal, R. Wagner, Szöcs G., D. Cernovodeanu, B. Nedelcovici, L. Raicu, I. Negoșescu, M. Nadin etc.

În februarie 1990, sunt repuse în circulația necenzurată cărți din fondurile Gh. Sion, D. D. Roșca, Gal Gabor etc.

Un alt segment de cărți restituite circuitului public sunt cele editate în perioada interbelică și care, alături de cele contemporane, au fost integrate accesului liber, cu fișe prezentate în 19 fișiere alfabete în catalogul extern.

În a doua jumătate a anului 1990, în cadrul Consiliului de Administrație, s-a stabilit eșalonarea prelucrării cărților din fondul

S. În 1993, s-au prelucrat un număr de 724 de volume, însumând 3.071 de fișe. Ritmul prelucrării acestor cărți s-a stabilit în funcție de prioritățile și capacitățile de lucru ale serviciului de catalogare - clasificare.

În 1991, s-au făcut demersuri de către conducerea bibliotecii la Arhivele Statului, Filiala Cluj, pentru restituirea celor 802 volume, trecute în 1973 în custodia acestei instituții, deoarece ele făceau parte din zona cea mai acută a secretului, și anume cărți fasciste, legionare, naționaliste, sioniste. S-au reîtors în depozitele bibliotecii majoritatea cărților predate, fiind declarate dispărute din cadrul Arhivelor Statului un număr de 57 de volume. Pe de altă parte, au fost înlăturate toate restricțiile privind accesul cititorilor străini în bibliotecă.

Recuperarea publică a fondurilor secrete ridică însă două obiecții. Prima este cea de ordin tehnic, biblioteconomic, în sensul că acțiunea propriu-zisă de returnare presupune lucrări concrete de transfer de gestiune, intercalarea de fișe în cataloage sau prelucrarea cărților necotate, acțiune ce trebuie să se desfășoare în paralel cu activitatea curentă de completare și prelucrare a cărților ce intră prin achiziții și donații permanente. A doua obiecție care se poate revendica vine dinspre unele blocaje și susceptibilități adiacente unei mentalități ulcerate încă de agresiunea ideologiei trecute, în sensul că, pe de o parte, precauțiile remanente - vis-à-vis de aceste fonduri secrete - se repercutează atât în conștiința și comportamentul bibliotecarilor, cât și în cele ale cititorilor, ambele convertite într-o mefiență specifică tranziției și existenței cotidiene. Spaimele, incertitudinile, tarele unui trecut opresiv desfășurat pe multe decenii sunt ineluctabile unei libertăți recucerite atât de dramatic.